СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 129. Джерзи Сити, Н. Дж., пятниця, 5. червня 1931. VOL. XXXIX. No. 129. Jersey City, N. J., Friday, June 5, 1931. THREE CENTS.

ПШЕНИЦЯ СПАЛА ДО ЦІНИ З 1896 РОКУ

ШИКАГО. — На збіжевій біржі виносить тепер ціна за пшеницю, яка має бути доставлена в липні, 57 центів за бушель. В останних днях ціна від 10 до 13 центів на бушлю наслідком того, що Федеральна Фармерська Рада заперестала дальшу купівлю пшениці. В той спосіб скінчилося штучне піддержування вищих цін на пшеницю.

Фармери й торговці збіжем будуть мати тепер великі втрати. Кажуть, що фармери мають у себе на складі ще 43,000,000 бушлів пшениці з минулого року. Крім того є ще 52,000,000 бушлів на складах і в млинах, а яких 100,000,000 бушлів має в себе Фармерська Федеральна Рада, яка одначе заповіла, що найнижча ціна, по якій вона збуватиме пшеницю виноситиме 82 центів за бушель.

ПАНАМЕРИКАНІЗМ ПРОТИ ПАНРУСИЗМУ.

НЮ ЙОРК. — Джан Берет, президент „Інтернешенел Пан-Амерікен Коміті", твердить, що годі боротися з совітами пропаґандою по часописах. З совітами треба боротися на економічнім полі й тут можна осягнути успіх. Проти совітського союза треба поставити другий союз, і то економічний. І ось тому, каже Берет, треба Злученим Державам забути за Европу й Азію, а звернути увагу на 22 самостійних держав американського континенту й утворити з них панамериканський економічний союз, як противагу панросійському. В той спосіб злучені американські держави будуть щодо простору двічі більшими від території совітів. І треба памятати, каже Берет, що нормальна загранична річна торговля Америки виносила в звичайних часах $16,000,000,000, а давної Росії тільки $2,000,000,000.

Держави Полудневої Америки, каже далі Берет, зачинають щойно розвиватися. В короткім часі вони представлятимуть не тільки політичну, але й економічну величезну силу, з якою совіти не будуть могли мірятися. Треба тільки тим державам подати помічну руку. А така кооперація буде найкращою відповідю на визов, кинений культурному світови совітами.

СТИМСОН ІДЕ РОЗГЛЯДАТИСЯ ПО ЕВРОПІ.

ВАШИНҐТОН. — Секретар стейту, Генри Стимсон, вибирається на двомісячний побут до Европи. Він каже, що хоче звидіти Італію, в якій ще не був, а також інші краї, як Німеччину, Францію й Анґлію. Разом з тим відбув він кілька довших конференцій з сенатором Борою, головою сенатського комітету до заграничних справ. Кажуть, що Стимсон іде не тільки для літного відпочинку, але головно тому, щоби пізнати европейську опінію щодо справи міжнародного розззброєння, а також справу сплати воєнних довгів і німецьких репарацій.

ОШУСТВА ПРИ ВИБОРАХ.

МАНІЛЯ. — Подають, що при виборах допускалися великих надужить. Бракує 105 виборчих інспекторів зі звітами.

НЕ БУДЕ КОНФЕРЕНЦІЇ В СПРАВІ СРІБЛА.

ВАШИНҐТОН. — Учені доказують, що одною з головних причин світової депресії є величезний спад цін на срібло. Це мало довести до міжнародньої конференції в справі піднесення цеї ціни. В той спосіб думали фінансово піднести Китай і здобути китайський ринок на збут чужинецьких товарів.

Та показується, що з конференції нічого не буде, бо Анґлія відказалася взяти участь у нарадах. Вона може пошкодити Анґлії в заведенню ладу в Індії. А треба знати, що саме заведення золотої монетарної системи в Індії з боку Анґлії найбільше підкопало вартість срібла.

ЛЮТЕРАНИ ПРОТИ КОНТРОЛІ НАРОДИН.

НЮ ГЕЙВЕН. — На конвенції „Юнайтед Лютеран Сінод оф Ню Йорк" делеґати заявилися більшістю голосів проти контролі народин. Ухвалено виступити зі звязку з „Федерал Кавнсил оф Чорчес оф Крайст ін Амеріка", якщо та орґанізація далі стоятиме за контролю народин.

БРУН ВІДПОВІДАЄ ПАПІ.

НЮ ЙОРК. — Гейвуд Брун, відомий американський журналіст, говорив на радіо про останню папську енцикліку. Говорив він як речник соціялістичної партії.

Він каже, що соціялісти погоджуються з папою щодо того, що тепер панують невідрадні відносини, але не погоджуються з тим, що папа пропонує для заради тим відносинам, як і з тим, що годі погодити соціялізм з принадежністю до католицької церкви.

Брун каже, що на думку папи Бог є творцем соціяльних ріжниць між людьми й тому неможливо їх ріжниць усунути. А Брун доказує, що ті ріжниці мусять і будуть усунені. Соціялісти, каже далі Брун, не погоджуються з тим, що треба бути задоволеним з такого світа, який створив Бог, як це каже церква. Навпаки, з того світа треба бути незадоволеним і треба вчити людей з ним боротися, щоби поліпшити життя на землі.

КРОВАВА КОМУНІСТИЧНА ПАРАДА.

Комуністи з Йонґставну, в стейті Огайо, зарядили на суботу, 30. мая, „кравий день молоди", очевидно з походом, парадою і бесідами. Міський уряд відмовився дати дозвіл, та комуністи на це не звертали уваги: вони хотіли показати, що зберуть богато симпатиків, які не будуть рахуватися з відмовою міського уряду. Зрештою, вони покладалися на те, що міський уряд і далі не буде робити їм перешкоди в параді, як це досі робив.

Та цим разом уряд змінив свою політику. На параду зявилося коло триста людей. Мейор вислав поліцію розігнати демонстрантів, а коли ці не послухали, поліція стала розганяти їх палками. Перед комуністичною кватирою та на Сентрал Сквері прийшло до порядної бійки. Поліція арештувала 70 осіб. З них 29 осіб це молодики нижче 21 років життя. Богато з арештованих викручується, що вони приїхали на спортові забави, але не могли доказати, де ті спортові ігри мали відбутися.

Поліція забрала при тій нагоді від комуністів трок комуністичної літератури, котру мали роздавати підчас походу, та спалила її.

Між раненими поліцією є кількоро з українськими іменами. Богато з них подавало як замешкання ріжні чужі міста, що дає міському урядови основу заявляти, що він не дозволить комуністам з чужих міст каламутити порядок у місті.

АСТРОНОМИ ДУМАЮТЬ.

З астрономічної обсерваторії в Йоганнесбурґу астроном Ван Ґент повідомляє, що одна зоря, віддалена так далеко, що її світло є на 500 тисяч км. більше віддалене ніж зоря, яку можна досягнути оком — виявляє дивні зміни у свому світлі, зовсім інші ніж інші небесні світла. Покищо це явище непояснене.

ПІД КОЛЕСАМИ ПОЇЗДУ.

Біля Берестя над Бугом особовий поїзд наїхав на віз і розбив його. На місці згинули: Тарас Кучко, Осип Косинюк і Хаїм Гурвич, що їхали тим возом.

ДИКІ КОНІ В КАНАДІ.

Перед албертійським премієром Бравнлім жалувалися власники вівчарських ренчів на дикі коні в південній Алберті, що табунами по кількасот брикають по степах і розганяють стада овець від водопоїв. Ренчарі домагалися, щоб ті коні винищити.

ЧАСОМ ДОБРІ И БУКИ.

16-літньому Кітовському, який з револьвером у руках ограбив сам один банк у Форт Франсес (Канада) вимірено оноді 20 присудженних буків. На Кітовського подїлали буки сильніше ніж пять літ тюрми, бо розплакався і прирікав, що буде порядним чоловіком.

ЗРІСТ ЧИСЛА БЕЗРОБІТНИХ.

Албертійський Уряд Праці подає, що 2. травня було в Алберті 6,541 безробітних мущин і женщин. За останній тиждень зросло число безробітних на 202 особи. В Едмонтоні є їх 2,872, в Калґарах 2,885, решта розсіяні в Летбридж, Медисин Гет і Дромгеллер.

УКРАЇНСЬКА МУЗИКА НА РАДІО В РОЧЕСТЕР, Н. И.

В неділю, 7 червня, в год. 2.30 до 3-ої, з рочестерської стації W. H. A. M., Українська Мандолінова Оркестра відограє слідуючу програму:

1) До праці; 2) Побратався сокіл; 3) Жниварська пісня; 4) Стоїть гора висока; 5) Веснянка; 6) Перший сніг; 7) Журавель; 8) Sweetheart of My Students Days; 9) Стоїть явір над водою; 10) Женчик.

Солісти: Мері Климців, сопран; Мирослав Цицик, скрипка; Стела Климців, пяно; Л. Сорочинський, діріґент.

УКРАЇНСЬКА ГОДИНА НА РАДІО В ВІЛМІНҐТОН, ДЕЛ.

В суботу, дня 6. червня ц. р., від год. 9.30 до 10. вечером співатиме з вілмінґтонської радіо стації W. I. L. M., Український Національний Хор ім. М. Лисенка під діріґентурою п. Степана Мусійчука. Програма: 1) За городом качки пливуть; 2) На городі калинонька; 3) Та орав мужик, з сольом п. М. Лаврика; 4) Сив сокіл з зазулею, з солями пані М. Мусійчукової і пані Таршавської; 5) Ой летіла горлиця; Ой у саду, саду; 7) По опеньки і 8) Ой лопнув обруч.

—o—

ПРИМУСОВА РЕЄСТРАЦІЯ НАСЕЛЕННЯ В КАНАДІ.

В канадійськім сенаті зголошено проект закона про примусову реєстрацію всіх осіб в Канаді вище 16 років життя. Реєстровані діставалиб леґітимації з їх фотоґрафічними знимками і власноручними підписами.

Від реєстрації мали би бути звільнені: монахині, члени армії, полісмени й умово хорі.

Цей закон, якщо буде ухвалений, буде відноситися в рівній мірі як до осіб британського так і чужинецького походження. При реєстрації однак треба буде подати національне походження.

ГОРОДИ ДЛЯ БЕЗРОБІТНИХ.

Міська Рада в Едмонтоні рішила, щоби всі безробітні, які дістають міську допомогу, управляли городи і тим придбали собі на зиму ярину. Тим, котрі мають власні городи, буде видане безплатно насіння. Хто власного городу не має, дістане від міста лоти під управу. Хто відмовиться від управи, втратить право на допомогу міста.

РАДИТЬ, ЩОБИ БЕЗРОБІТНИХ КОРМИТИ ЯЙЦЯМИ.

Інспектор домініяльного птахівництва в Едмонтоні, Інісмор, запропонував мейорови міста, щоб з огляду на дуже низькі ціни яєць безробітним видавати яйця. Мейор Доґлес відповів, що на таку пропозицію він готов згодитися, тільки що це потягає за собою збільшені видатки в посудині й оплаті кухарів, яких кошт буде більший ніж самі яйця.

ДОМАГАЮТЬСЯ ДЕПОРТАЦІЇ.

Міська рада в Судбурах в листі до всіх більших міст у Канаді просила їх, щоб вони разом з Судбурами домагалися від домініяльного уряду депортації комуністів, як небажених чужинців. Подібне домагання до уряду поставив Веґревил в Алберті.

ГРОМАДА ПРОТЕСТУЄ ПРОТИ НАПАДІВ НА УВО.

Українська Громада в Брюселі, ознайомившись на своїх сходинах 21 травня 1931 р. зі змістом статті, що появилась в „Народній Волі" 16 квітня б. р. за підписом п. Шелухіна, однодушно, при одним члені, який стримався при голосованю, ухвалила:

„Виступ, подібний до статті п. Шелухіна, є тяжким, прикрим явищем українського національного життя. Стаття є звернена проти УВО, яка від ряду літ на очах своїх і чужинців, з величезними жертвами і самопосвятою єдина провадить в краю орґанізовану чинну боротьбу проти гнобителів української нації. Вона повна закидів, опертих на здогадах і є безпідставною.

„Вимагаємо, щоби для заспокоєння української публичної опінії п. Шелухін відкликав свої твердження, подані у вище зазначеній статті, яких правдивости ні він сам ні ніхто інший ніколи довести не буде в силі".

М. Граб, голова.

ОБМЕЖЕННЯ В НОРМАЛЬНИХ ШКОЛАХ.

Альбертійський міністер освіти видав розпорядження, яким скількість „нормал" шкіл (учительських семинарій) зводиться до трох. Також обмежується число учеників. В Едмонтоні буде 240, Калґарах 300, Кемроз 160, разом 700.

Дальші обмеження відносяться і до кваліфікацій студентів. Прийматимуть до „Нормал" шкіл лише тих, що мають 18 літ життя, здорові на тілі, здібні і доброго поведення.

Ці обмеження і загострення подиктовані надміром учительських сил у провінції.

ПЕРЕХВАЛКА ЧИ ПОГРОЗИ?

Бувші торговельні аґенти большевицькі, які кинули службу і відмовилися вернути в Москву, мали тайну конференцію з консервативними анґлійськими політиками. Вони виявили, що большевицький уряд задумує в осени кинути на світові ринки 430,000,000 бушлів збіжа, з того половину пшениці.

„Ди Морнінґ Пост" з того приводу пише, що марево нових совітських жнив є найважнішою причиною, яка спиняє звишку цін пшениці на світових ринках.

ЗАГРОЗА ДЛЯ КАНАДІЙСЬКИХ РИНКІВ.

Канадійський торговельний аґент в Італії подає, що по війні Канада висилала до Італії більше пшениці ніж усі інші краї разом. Італійський ринок опанувала тепер пшениця з радянщини. Причиною того є близький шлях через Чорне море і взаїмний товарообмін з большевиками.

Другий канадійський торговельний представник, у Японії, подає, що канадійській пшениці в Японії і Китаю загрожує дешевша пшениця з Австралії. Від двох років вивіз канадійської пшениці до тих країв постійно паде.

НЕ ХОЧУТЬ БІЛЬШЕ ДУХОБОРІВ.

Домініяльні урядові круги заявили, що відтепер до Канади не впустять ніодного духобора.

МУСОЛІНІ АРЕШТУЄ КАТОЛИЦЬКИХ ЛІДЕРІВ

ДИРЕКТОРІЯ ПАРТІЇ ЗАКЛИКАЄ ФАШИСТІВСЬКИХ ЛІДЕРІВ ДО БОРОТЬБИ З ВОРОГАМИ.

РИМ (Італія). — Мусоліні скликав на спеціяльну нараду директорію фашистівської партії. Нарада тривала 2 години й не лише одобрила поведінку Мусоліні супроти католицьких орґанізацій, але й на дальше дала йому вільну руку, в якій верховна управа партії закликає всіх 9,000 лідерів місцевих фашистівських груп виступити рішучо на боротьбу проти ворогів фашизму.

Мусоліні заявляє, що фашисти зовсім не виступають проти католицької церкви, священства й папи, але вони борються проти фашистівських ворогів, які укриті під фірмою „Католицької Акції" та під ріжними католицькими політичними, культурними й іншими орґанізаціями. Більшість католицьких політичних лідерів уже арештовано. Думають, що уряд пішле їх на заслання на острови на Середземнім морі.

Папа римський заявив, що він уважає боротьбу з католицькими орґанізаціями виступом проти нього особисто, бо він ґарантував тим орґанізаціям недоторканість і своє покровительство. Італійське правительство хоче розпочати переговори безпосередньо з Ватиканом, щоби знайти якесь порозуміння. Фашистівські клюби й орґанізації на місцях приготовилися до приняття в свої ряди католицької молоді, яка тепер лишилася неорґанізованою через розвязання католицьких орґанізацій. Фашисти заявляють, що доступ молоді до партії з католицьких орґанізацій буде дозволений лише на короткий час.

РЕВІЗІЯ У Д-РА К. ТРИЛЬОВСЬКОГО.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Польська поліція перевела ревізію в адвоката д-ра Кирила Трильовського. Кажуть, що поліція шукала якихсь рукописів.

ДОМАГАЮТЬСЯ ДИКТАТУРИ БРІНІНҐА.

ДІСЕЛЬДОРФ (Німеччина). — Тут відбувся зізд 1,400 представників німецької індустрії. На зізді ухвалено просити канцлера Бринінґа, щоб він утворив спеціяльну директорію й кілька років правив як диктатор, виробивши певний фінансовий та економічний плян оздоровлення Німеччини. Такий плян запропонував на три роки председатель „Обєднаних Сталевих Робіт", Фельґер.

Всі висловлювалися за те, щоб державний буджет знаходився поза впливом окремих політичних партій.

СОЦІЯЛІСТИ ПІДДЕРЖУЮТЬ БРІНІНҐА.

ЛЯЙПЦІҐ (Німеччина). — Соціял-демократична партія на своїй річній конвенції ухвалила толерувати уряд Брінінґа й не валити його. Тому партія в парляменті буде стримуватися від обструкцій та виступів, які моглиб повалити уряд.

БРІНІНҐ І КУРЦІЮС В АНҐЛІЇ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Канцлер Брінінґ і міністер справ закордонних, Курціюс, виїхали до Анґлії на конференцію з Мек Донелдом. З ними поїхали два секретарі й перекладчики.

Поїздці їх надають велике значіння й уважають її одним з найважніших проявів у міжнародній політиці Німеччини від часу зустрічі Штреземана з Бріяном у 1926 році.

ФРАНЦІЯ ЗАНЕПОКОЄНА.

ПАРИЖ (Франція). — Франція дуже занепокоєна поїздкою до Анґлії Німців. Французи думають, що там буде обговорюватися питання німецьких репарацій. Бріян заявив німецькому послови Гешови, що питання репарацій може розвязати лише Вашинґтон, який увесь час домагається від бувших союзників сплачення воєнних боргів.

Кажуть, що у відповідь на запрошення Мек Донелдом Німців до Анґлії Франція запросила до себе большевицьку торговельну делеґацію, з якою будуть вестися переговори про утворення російсько-французького торговельного договору.

ТІКАЮТЬ ПЕРЕД КОМУНІСТИЧНИМИ БАНДАМИ.

ШАНҐАЙ (Китай). — Пятьдесять тисяч селян утікло з південної частини провінції Кіянгсу, лишаючи все, що мали, в добичу червоним бандам, які зявилися в тій частині провінції. На півночі Кіянгсі комуністичні банди вже давно грабують і вбивають мирне населення. Тепер вони поширили свою діяльність і на південь.

На шляху втечі населення валяються сотками трупи дітей, які померли від недостачі поживи та від неймовірно важких умов життя. Втікачі страшенно бідують від недостачі харчів, медикаментів і т. п.

ЗАГИНУЛИ ПРИ ПРОБІ МОСТУ.

ПАРИЖ (Франція). — Недалеко міста Лібон завалився міст, коли на нім переводили пробу на видержливість наладування. Десять тягарових авт переходили через міст з піском та камінням. Міст не витримав ваги й обломився. Троки полетіли в ріку, а з ними шофери та робітники. При тім загинуло 15 осіб, а 37 було тяжко покалічених.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи", Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

РЕАЛЬНА ПОЛІТИКА ЧИ БАЛАМУТСТВО?

—o—

Текст заяви комітету національних меншин при Лізі Націй, виданої в справі українських жалоб проти „пацифікації" Галичини, який подано у передвчорашнім числі „Свободи", та згідний з тим голос анґлійського денника „Манчестер Ґардієн" не лишають уже сумніву, як справді виглядала ця заява.

Комітет справді мав два засідання в цій справі. Отже комітет мав охоту розглядати українські жалоби, та він також послухав запевнень польського уряду, що він хоче добитися згоди з Українцями. Комітет справді станув на становищи, що така угода бажана та що Ліґа Націй зі свого боку не повинна робити нічого, що могло би цій угоді перешкодити. Під претекстом, що осуд Польщі за „пацифікацію" може розбити угоду, українські жалоби відложено.

Хоч заява є деяким поличником для польського уряду, все таки рішення Ліґи є поразкою для Українців. Невдачею є передовсім уже те, що таку голосну справу як „пацифікація" відложено на будуче, хоч вона прийшла під дискусію аж три чверти року після доконання звірств. Колиб навіть Ліґа дальше пильнувала справи, то все таки вже само відложення справи допоможе до її забуття. З тої причини рішення Ліґи Націй треба признати українською невдачею.

Цю невдачу на український нарід стягнули єпископ Хомишин, ґрупа посла Бачинського й Певного та ґрупа угодовців з УНД-а. Не важне тут, з яких задних мотивів виходила кожда з тих трох ґруп; результатом їх переговорів була шкода для української справи.

Кожда угодова ґрупа закривається все вимогами практичної або реальної політики. Мовляв, що не говоритиб, то серед даних реальних умовин треба робити угоду, бо тільки це дасть нам можливість поступити в життю дещо наперед. Рішення Ліґи Націй якраз було цим реальним зеркалом, у котрім українські угодовці могли побачити реальні наслідки своєї „реальної політики". Які мотиви не кермувалиб кожду угодову ґрупу в її „реальній політиці", з тої політики маємо реальний вислід тільки той, що Поляки мали користь, а Українці дістали реальну шкоду.

ЩЕ ОДИН ПОЛЬСЬКИЙ АКТ ПРО „ПАЦИФІКАЦІЮ"

(Надіслане з Европи).

Подаємо в перекладі один тайний документ польського міністерства заграничних справ в справі „пацифікації", розісланий до всіх польських представництв за границями. Документ цей є наказом міністерства для представників, як вони мають витворювати за границями неприхильну до Українців опінію та представляти їх чужими аґентами. Документ цей, який оголосив „Український Інформаційний Бюлетин", що виходить у Женеві й інформує чужинців про Україну, звучить:

Комунікат міністерства справ заграничних про саботажі.

I. Ґенеза останньої саботажної акції.

Революційний настрій серед українського суспільства на терені Східної Малопольщі (цебто Західньої України) обнимає виключно майже молодь. Безпосередною причиною повстання та поширення тих састроїв є аґітаційна діяльність УВО. Вона знаходиться під офіціяльним керовництвом Коновальця, але фактично нею керує і їй матеріяльно допомагає Берлін. Рівнож і з Америки та Канади від українських організацій УВО отримує певні субсидії.

Старше покоління є льояльне і бажає мира. Елементом, через який впливає УВО безпосередно на людність, є священики, учителі і шкільна молодь, головно академічна. Характеристичним є, що в богатьох випадках перед приходом до села військових відділів, з тих сіл утікали священики, учителі й академіки. Ролю священиків в тому рухові характеризують наприклад такі факти: в одному селі священик скликав гурт молодих людей над могилу поляглого в 1919 р. Українця і приказав їм зложити урочисту присягу, що будуть боротись з Ляхами до останньої каплі крови до того часу, доки польські власти не зникнуть з тої землі; в другому випадку священик, хрестячи українську дитину, завісив тій дитині на шиї так зв. гайдамацький ніж як символ боротьби. З боку польської людности стрічаються часто вирази обурення на брак інґеренції відносно тої ролі українських священиків зі сторони костела.

Пропаґанда УВО старалась передовсім довести до того, щоб українська людність не визнавала польських властей. В богатьох відозвах називано польські власти провізоричними. В одній відозві було вказано на ту ролю, яку український народ повинен відіграти на випадок польсько-німецької війни (акція на запіллях польської армії). Таке пропаґування невизнавання польських властей і численні демонстрації, які є висловом тої пропаґанди, викликують обурення серед людности тих теренів, головно польської. В останніх часах дійшло вже до такого напруження в атмосфері українсько-польського співжиття, що серед Поляків зачалась була зявляти думка помсти. Є дані про те, що зі сторони польської людности було пляновано ряд замахів на українських діячів, зглядно українські інституції, а навіть правдоподібно був плян висадження в повітря катедри св. Юра. Деякі з тих плянів зреалізовано врешті в формі здемольовання льокалів „Просвіт" і т. д.

Безпосередною причиною посилення в останньому часі саботажної акції з боку УВО були:

1. Страх перед дальшим зменшенням субсидій з Берліна, який зменшив уже раз ті субсидії півтора чи два роки тому, в звязку зі зрезиґнуванням УВО з розвідчої служби на терені Польщі.

2. Бажання виказати інтензивнішу діяльність перед українськими організаціями в Америці, звідки УВО отримує великі субсидії і де в останньому часі появилось велике негодування зі способу зуживання тих субсидій через УВО.

3. Страх перед зростом угодовости серед старшого українського громадянства і перед лібералізмом польських властей, що підтримували ту угодовість.

—o—

За польський лібералізм свідчать — поза культурною і кредитовою акцією уряду — наступні факти:

В судівництві на теренах Сх. Малопольщі (Західньої України) є коло 60 суддів Українців, при чому президент окружного суду в Станиславові, п. Метеля, є Українець.

Загальний настрій судівництва на тому терені є проукраїнський — так поліція нпр. скаржиться, що більшість карних внесків проти Українців на судових розправах перепадає. Викрито недавно, що численні судді платили податок на так званий „боєвий фонд".

В дирекції польських залізниць у Львові працює начальник відділу п. Литвак, Українець, як рівнож 5 урядників в 7. службовому степені — Українців. Кромі того серед нижчих залізничників на терені тої дирекції є коло 50% Українців.

Начальником дорожного відділу дирекції публичних робіт у Львові є п. Брилінський—Українець. В шкільній кураторії у Львові є 3 шкільних візитаторів — Українців.

Серед урядників львівського маґістрату є коло 50% Українців. В закладах очищення працює 80% Українців.

По статистичним даним найбільший відсоток серед української інтеліґенції творять державні урядники.

В Польщі виходить коло 30 українських часописів, що творить велику цифру, коли взяти на увагу, що так звана інтеліґенція не переходить 2% цифри Українців в Польщі (4,524,000).

Дальшим покажчиком лібералізму польських властей була далеко посунена толеранція супроти фактів, що одиниці й українські інституції не рахувались з польською державністю. Поза вище згаданим виступом українських священиків толеровано також річи, як протидержавні написи в льокалях „Просвіт", невміщування польських написів на громадських урядах, вивішування на громадських урядах гербу „тризуб" замісць державного гербу орла, численні відмови зі сторони громадських урядів виконувати зарядження польських властей і т. п.

На рішення застосувати пацифікаційну акцію склались такі умови:

1. Посилення демонстрацій, що виявлялись як факт непідпорядкования польським властям.

2. Нагле посилення саботажної акції.

3. Напруження в атмосфері співжиття між польською й українською людністю, що грозило акцією пімсти зі сторони Поляків.

II. Пацифікаційна акція.

До пацифікаційної акції ужито 8 ескадронів з уланських полків, розміщених на терені ДОК Львів. Військові відділи мали завдання перекватирувати одну або дві доби у всіх селах, що були обняті саботажною акцією, в такий спосіб, щоб:

1. Змусити села, згл. громадські уряди й одиниці, до виконування відносних зарядень польських властей.

2. Дати відчути тягар кватирування в селі найбільш підозрілим одиницям.

Списки найбільш підозрілих одиниць доставила провідникам поодиноких відділів поліція, яка передтим перепроваджувала доходження і ревізії. Військові відділи отримали перед вимаршом строгий наказ уникнення всяких насильств та надужить. До кождого ескадрону було приділено двох жандармів з метою догляду за уланами. В цілому ряді випадків переступства вояків були сейчас покарані.

На протязі пацифікаційної акції військо кватирувало в 117 селах, при чому тільки в 8 селах трапились випадки побиття.

По донесенням випадки ці в більшости були спровоковані людністю, згл. діячами з УВО. Так нпр. входячи до села Ставчани, плютон був острілюваний.

Стверджено тільки 3 випадки вбивства, в тому два випадки застрілення арештованої особи, що силувалась втекти, й один випадок постріления і змасакрування осібняка, який кинувсь був на офіцира, хотячи його вдушити. Після донесень стверджено, що побить доконувала старша українська людність, хотячи в той спосіб помститись на молоді за те нещастя, що його на село стягнула діяльність молоді.

Після звідомлень не було ані одного випадку побиття жінок або дітей.

Випадки зривання дахів були дійсно. Робила це поліція в пошукуванні за захованими в стріхах револьверами, карабінами і набоями. В результаті тих пошукувань знайдено кількасот штук зброї й амуніції.

III. Теперішний стан.

Тепер, на підставі згідних тверджень офіціяльних і неофіціяльних чинників, в наслідок перестраху запанувало серед української людности зневохочення до всякої політичної діяльности.

Як ілюстрацію треба навести факт, що один з визначних боєвиків УВО, який перед кількома днями приїхав до Львова, не був принятий ані редакцією „Діла" ані жадною українською організацією, з якими він хотів порозумітись.

УВО постаралась о зроблення численних фотоґрафій побитих осіб, згл. здемольованих льокалів. Фотоґрафії ті враз з відповідними протоколами частинно розіслано вже поза границі.

В тій акції бере визначну участь митрополит Шептицький, який урядив при катедрі св. Юра спеціяльну лічницю, де ще й тепер находиться 9 осіб зі знаками сильного побиття.

Після ствердження властей, фотоґрафії побитих осіб частинно були зроблені штучно, а частинно представляють просто молодих людей, побитих своїми батьками.

Як приклад, що українська пропаґанда не рахується з правдою, пригадується факт видання в 1921 р. в Відні так званих „Кровавих Книг", які в двох томах займались цілком видуманими описами польських жорстокостей.

—o—

Стільки говорить документ, призначений польським міністерством заграничних справ як інструкція заграничним заступникам, в який спосіб вони мають представляти світові українську справу і якими методами при цьому послугуватись. Дальше удержується при житті байка про видумання Німцями українського руху і про його фінансування та керування Берліном. Видумано брехні на українське священство, стараючись переконати світ, що Самостійної Української Держави хоче лише молодь, а старики є льояльні і бажають собі доживати віку в Польщі і т. д. А вже найбільше то брехні про кредитову акцію, про культурно-освітну акцію дискредитують Польщу. Всімжеж відомо замкнення кредитів українським кооперативам, всім відомо зачинювання українських шкіл, а що кажуть розгроми українських кооператив і т. д.? Невже польська влада нищилаб ті самі кооперативи, що вона їх кредитує? Цеж булоб зайве викинення гроша державою. Протидержавні написи на урядах є дозволені законом, а ця їх протидержавність полягає в тому, що вони написані по українськи. Розводитися над поданими цифрами — це зайва річ. Давніщеж один польський дипльомат дав слово чести одному міністрови, що жадного випадку вбивства не було. Адже сам документ міністерства подає цей факт. Мабуть цей польський дипльомат був занадто ревний у виконуванню своїх обовязків, коли себе аж в той спосіб компромітує.

Це факти в альбом угодовщини — в альбом невідповідальної політики, яку ведуть ті, що не знають бажання мас, що в більшости поза львівськими та варшавськими каварнями нічого й нікого не бачили. Колиб їх було хоч трошки спацифіковано, то й настрій в них був би інакший. Вониб знали, як співжиття на практиці виглядає. Можливо, що й вони ще переконаються про це. Дехто вже в Берестю мав нагоду засмакувати угодовщини і тих арґументів, які вічно сиплються на українську молодь зі сторони поліції. Лише ці арґументи промовилиб їм до душі, ніякі інші.

Д-р А. Т. Кібзей.

СПОМИНИ З ПОБУТУ НА УКРАЇНІ.

(22)

Сама вистава в кіно-театрі була не зла. Представляли якусь стару американську комедію, в якій головну ролю відгравав якийсь волоцюга чи жебрак, котрий помимо того, що був бідний та жебрав милостині, все таки виходив героєм. Здається, що я вже раз навіть бачив ту фільму давно в Америці. Та мене цікавили українські написи й українська мова на них. Сам я радів та підносився духом, що бодай раз в життю бачив кіно в українській мові. — Але ще більше я почувався гордим і більше радів, коли почув, як сидячі позаду мене якісь Москалі при відчитуванню українських написів на екрані сперечалися з собою про значіння українських слів. Я був тим дуже вдоволений, що бодай раз Москалиска були зневолені читати й розуміти по українськи...

Було вже пізно вечером, як я повернувся до готелю, більше піднесений на дусі, та, хоч утомлений, я таки у веселім настрою лягав спати.

Довго я не міг заснути. Передомною все ще виринали українські написи з кіно-театру; час до часу являлася мені Ольга з Вишгорода; перелітали прекрасні краєвиди Дніпра, українське село та старий рибак... Я роздумував над тим, яка будучність, яка доля чекає наш народ на Україні. Все те перепліталося перед моїми очима. Я довго мріяв, дрімав і врешті заснув.

Семий день у Києві.

В суботу, 17. серпня, як звичайно по сніданню, мої знайомі туристи, що мешкали так як і я в готелю „Континенталь", пішли поміж своїх, себто: п. Гофман десь пішов з Жидами і мав відїхати до Одеси; п. Стебінс з іншими 5 чи 6 делеґатами пішли оглядати якісь фабрики та заводи в Києві, а я рішився відвідати все, що тільки можливе, в останній день мого побуту в місті. Я дуже бажав відвідати Всеукраїнську Академію Наук (ВУАН), а коли можливе, то побачитись і з проф. Грушевським.

Вийшовши на Хрещатик, я приступив до першого візника (ізвощика), якого побачив, і став випитувати його, скільки схоче, щоб відвіз мене до Всеукраїнської Академії Наук. Він відповів, що 3 рублі. Я торгувався, кажучи, що це забагато та доказував йому, що вчора возив мене такий самий візник в ту саму сторону за півтора рубля. Візник споглянув на мене якось дивно й відповів по російськи: „А то був якийсь дурний хахол!" Мене розсердила така мова й я сказав йому, що й я „хахол". Візник збентежився та став оправдуватися, не знав, що далі говорити й вже був готовий приняти два рублі, а навіть півтора, але я відмовився від його прислуги та заявив, що він і так „хахла" не може везти... Отож сейчас я перейшов до другого візника, наняв його й поїхав до Академії.

Цю пригоду з київським візником згадую лиш мимоволі, щоб доказати читачам, як далеко київській публиці до українства та що всяка т. зв. „українізація" — як я вже згадував — є більше на папері ніж у практиці.

Всеукраїнська Академія Наук.

Приїхавши до ВУАН, я довідався, що нікого з вищих урядовців в будинку нема, бо виїхали на літні ферії, а з ними й проф. Грушевський. Служба показала мені лиш будинок ВУАН та деякі його розділи, чим я й мусів вдоволитись; а шкода мені було, що не міг особисто бодай трохи познайомитися з тою найважнішою у нас на Україні культурною інституцією.

При цій нагоді позволю собі одначе передати нашим читачам деякі важніші відомости щодо ВУАН, про які я читав і чув.

Всеукраїнську Академію Наук (ВУАН) означують большевики як „дитину революції 1917 року", бо — мовляв — тільки революція дала змогу її утворити й оформити. Плянову наукову роботу розпочала Академія аж в р. 1920 від часу „закріплення" Радянської влади на Україні.

ВУАН находиться у великім, гарнім, модернім будинку при вул. Короленка ч. 54. Але тут містяться тільки установи фізично-математичного відділу ВУАН. Інші наукові інститути ВУАН містяться в численних інших будинках в т. зв. „Культурнім центрі Києва". Проти Музею Революції є другий будинок Академії з канцеляріями та установами відділів історично-фільольоґічного та соціяльно-економічного. При вул. Жертв Революції ч. 23 є Демографічний Інститут, що займається статистикою населення України; при вул. Пушкінській ч. 1 находиться Науково-дослідна катедра Єврейської Культури при ВУАН; дальше Інститут Української Наукової мови, при вул. Шевченка ч. 14; Біольоґічний Інститут, при вул. Короленка 37 та Дніпровська біольоґічна станція ВУАН при вул. Короленка 37, що її завданням є вивчати звіринне та рослинне життя України, а також життя укр. вод; Катедра Марксизму та Ленінізму при вул. К. Лібкнехта ч. 12 і т. і. Всі ті інституції належать до ВУАН.

Сама Академія ділиться на три головні відділи, а саме: історично-фільольоґічних наук, фізико-математичних наук і соціяльно-економічних наук. В першому відділі зосереджено науку історії, історії мови і літератури, етноґрафії і археольоґії. При тім відділі працюють наукові товариства: Нестора Літописця, Історично-літературне і товариство вивчання укр. історії, літератури та мови (в Ленінґраді!). При першому відділі істнує комісія для складання словника української живої мови; постійна комісія для складання історично-ґеоґрафічного словника української землі; етноґрафічна комісія з музично-етноґрафічним кабінетом; кабінет арабо-іранської фільольоґії з доброю бібліотекою Сходу, одинокою своїм богатством в СССР; археольоґічна комісія; кабінет мистецтв і т. і.

Історично-фільольоґічний відділ ВУАН видає свої „Записки", журнал „Україна" (тримісячник) та інші спеціяльні праці.

Другий, — себто фізико-математичний відділ, обнимає катедри чистої математики, прикладної математики, експериментальної зоольоґії, ботанічний кабінет з ботанічною секцією; зоольоґічний кабінет та богато інших наукових катедр, комісій і секцій. Другий відділ видає свої „Записки", праці фізико-математичного відділу, „Українські ґеольоґічні Вісти", „Укр. Зоольоґічний Журнал", „Ботанічний Журнал" і інші.

(Дальше буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

CHICAGO, TO STAGE NATIONAL DANCES OF AVRAMENKO.

During the early part of October 1931, we Chicagoans are going to stage a spectacle as big as that held in New York. This is to take place at the new Chicago Civic Opera House.

Leave your shooting-irons at home and make arrangements to be present. We extent a hearty invitation to the dancers of Detroit and Cleveland, also to those comrade Hutzools and Cossacks of April 25th. Of course, we have plenty of girls, but a change of scenery will do all of us good.

Here is a schedule for a thousand mile trip according to four modes of travel: hitch-hike, ten days or less; bus, forty hours with no sleep; train, twenty hours; aeroplane, about twelve hours.

So save your dimes! And let's hear from you.

L. Shemerdiak,
701 W. 120th St., Chicago, Ill.

СПРОСТУВАННЯ.

В „Свободі" з дня 1. червня 1931. в дописі „Честер, Па. — Українська громада при роботі" — пропущено імена: Степана Мельника, голови цеї громади, і громадянина Кучапського.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

BRITISH M.P. WRITES TO THE MANCHESTER GUARDIAN ON EASTERN GALICIAN UKRAINIANS AND THE LEAGUE OF NATION.

The Manchester Guardan, of Monday, May 18, 1931, published the following letter to the Editor from Mr. Cecil L'Estrange Malone, M.P.:

EASTERN GALICIAN UKRAINIANS.

The League and Their Treaty Rights.

To the Editor of the Manchester Guardian.

Sir,—One of the questions that are to come up at Geneva during the present sessions of the League Council is the extraordinarily important matter of the treatment of the Eastern Galician Ukrainians by Poland. The Ukrainian minority have lodged petitions protesting not only against the horrors of the Polish Terror—the Pacification as the Polish Government calls it—let loose on the Eastern Galician Ukrainian peasantry last autumn, but against the continual denial of their rights as a minority, guaranteed by the law passed in the Polish Sejm on September 26, 1922, which presumably was the basis upon which the Allied and Associated Powers were willing to recognise the Polish military occupation of Eastern Galicia, and leave Poland in possession of this territory. That law has never been put into effect, and the Ukrainians have time and again protested in their petitions against its violation. The Committee of Three, to which the League Council referred the Ukrainian complaints, adjourned their London meeting on April 16, with a request for further information from the Polish Government.

The Poles are trying to create the impression that they are negotiating a settlement direct with the Ukrainians. But the Ukrainian representatives in the Sejm state that no negotiations whatever are on foot, the discussions having broken down because the Polish Government demanded that the Ukrainians should first of all (1) make a declaration of loyalty in the Sejm and (2) withdraw their petition from Geneva. Surely condition (2) reduces the whole international machinery set up to guarantee protection to minorities to a farce; and one wonders what the League will have to say to the Polish Government, which endeavours thus to prevent the Eastern Galician Ukrainians from obtaining their treaty rights as a national minority, the responsibility for which was specifically laid upon the League of Nations. It is sincerely to be hoped, for the sake of peace in these districts, which are in a state of turmoil and discontent, as well as for the sake of its own prestige, that the League Council will take very definite action during the coming session. — Yours, &c.,

Cecil L'Estrange Malone.

House of Commons, May 15.

PRIZE AWARDED TO LOCAL GIRL.

Mary Zachadnyk Submitted Best Play In D.A. R. National Contest.

(*Special to The Woonsocket Call*).

Manville, May 7.—Mary Zachadnyk of Manville was presented first prize from the National Society, Daughters of the American Revolution at a meeting of the board of management of the Rhode Island Daughters of the American Revolution held Tuesday at the home of the State regent, Mrs. Edward S. Moulton, at Providence. The State chairman of the homemakers' committee, Miss Susan W. Handy, was presented a silver ring by the State Regent.

This ring, which Miss Handy presented to Mary Zachadnyk, was the first prize for the best play written for the national contest of the Daughters of the American Revolution. The plays for the contest had to be written by girls of high school age, and had to be on a home-making subject. Mary's play, "Marika," was judged the best play from Rhode Island and sent to the national chairman, Mrs. May Montgomery Smith.

Rhode Island won first place in the contest of the 48 States; Kentucky was second, and Connecticut was third.

Due to the absence of the national chairman of the girl home-makers' committee at the Fortieth Continental Congress of the Daughters of the American Revolution held in Washington, D. C., April 20-25, this prize was not awarded then, but was sent by her to the State regent of Rhode Island and presented to Miss Zachadnyk Tuesday.

(The Woonsocket Call, May 7, 1931).

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

Свято Матери.

Заходом Жіночої Громади в Перт Амбой, Н. Дж., відсвятковано дня 24 травня Свято Матери. Що правда, то присутних було мало на святі, але програма свята була дуже гарна й добре виконана.

В програму входили реферати, деклямації, сольоспіви і фортепянове сольо.

Жіноча Громада хотіла тим сьвятом зацікавити українські матери тими завданнями, які вяжуться з жіночими питаннями і жінками як матерями. Особливо ходило про те, щоби українська жінка-матір була свідома тих великих обовязків, які тяжать на ній, як тій, котра має виховати дальших борців за самостійність українського народу.

Хоч це перше свято не стягнуло богато українських жінок, то Жіноча Громада тим не знеохочується. Вона певна, що згодом вдасться таки притягнути до праці все наше пертамбойське українське жіноцтво.

Громадянин Гавриш не взяв $5 за салю, в якій відбувалося свято, й той дар передано Обєднанню на Рідну Школу.

З. Д.

Вольтер не хотів бути старим.

Французький письменник і фільософ Вольтер, коли йому було вже 84 роки, їхав раз диліжансом до Парижа. Вже в дорозі пригадав собі, що взяв лише білу перуку, а темно-руду забув.

— Завертайте! — сказав він до візника диліжансу.

Його стали переконувати, що то не оплатиться задля перуки вертатися. В Парижі можна купити перук, скільки завгодно.

— Ні! ні! — кричав дідусь. — Колиб мої приятельки з моїх молодих літ побачили такого, моглиб подумати, що я постарівся, а я не хотів би того!

І. Бондар.

ЦИМ ПЕРЕМОЖЕШ

(Поширення української штуки в Америці).

(4)

(Докінчення)

Орґанізації плекання української штуки.

З цього випливає необхідність утворення постійних місцевих орґанізацій танцюристів по зразку постійних хорів та постійних орхестр. Для цього в першу чергу повинні бути на місцях ті люди, артисти, які будуть провадити навчання танків та вишколення українського народнього балєту. Отже стає в першу чергу потреба, щоб у кождій місцевости, де такі товариства танцюристів будуть заложені, знайшовся відповідний інструктор, який має дістати вишколення в спеціяльній школі В. Авраменка для інструкторів. Без інструкторів годі створити постійні трупи танцюристів по містах, як без діріґента, чи капельмайстра годі створити хор або орхестру. Такий інструктор танку в менших місцевостях може бути одночасно й діріґентом та капельмайстром, коли він має до того відповідні дані та підготовку.

В тій кождій українській громаді, де повстав би відповідний комітет, який виключно займавсяб справами плекання української народної культури, треба, щоб такий комітет вперщу чергу подбав мати в себе відповідного інструктора, який провадив би потрібну роботу під керуванням відповідних чинників. Комітет мав би подбати, щоб такого майбутнього інструктора вислати на відповідні курси, чи дати йому яким іншим чином можливість набути потрібного знання.

Практична підготовка таких інструкторів малаб перевестися для танців — В. Авраменком, для капельмайстрів — М. Гайворонським і для діріґентів — О. Кошицем. Звичайно, кождий курс мав би провадитися цілковито незалежно один від другого, хіба лише в один певний час у одному й томуж місци. Кожен по свому фаху працював би незалежно й по своїй програмі та відповідно власному бажанню, лише булоб потрібне порозуміння щодо розподілу часу навчання. Учні, котрі скінчилиб такі курси, булиб дуже корисними на місцях не лише для плекання української пісенної, музичної та танкової культури, але й взагалі для орґанізації молоді української. Там, де не можна утворити відповідного комітету, або по місцевим обставинам такий комітет був би недоцільним, моглиб певні місцеві товариства в порозумінню, або якенебудь одно товариство зокрема вислати на курси свого власного кандидата. Те товариство, при якому працював би добрий інструктор, багато позискалоб на притягненню нової молоді та орґанізації молоді, яка вже при товариствах є, але часто не виявляє жадного зорґанізованого життя.

Звичайно, найліпше булоб, колиб на місцях могли орґанізуватися відповідні молодечі клюби, які подбалиб про набуття відповідних інструкторів для українського мистецтва, а також і для спорту. Лише тоді можливий пляномірний і доцільний розвиток ріжних товариств, а особливо молодечих клюбів, коли при них є люди, які посвячують себе праці в товариствах та мають до того відповідну підготовку й знания.

Тепер, коли на зміну старого покоління в Америці приходить нова ґенерація, пляномірна орґанізація її й привязання до всього українського позитивного є на часі й конче потрібна, якщо ми хочемо, щоб зберегти любов нашої молоді до краю їх батьків. Разом з тим ми не дамо загинути тут в Америці тому гарному й позитивному, що ми принесли з Рідного Краю у вигляді нашої мистецької культури. Ми тим зробимо вклад і в американське життя.

Кождорічне свято української культури.

Щоб вивести наше народнє мистецтво на широкий світ і показати його перед чужинцями, а разом з тим і самим хоч раз на рік відбути празник-свято своєї рідної й прекрасної культури, ми повинні в Америці прагнути до того, щоб принаймні в більших містах відбувалися щорічно великі прилюдні виступи з українськими народніми танками, співами та музикою, а звичайно, й притім в українських, усе більше удосконалених артистичних костюмах. Для цього треба робити великі виступи в найліпших галях певних міст, стараючися притягнути на них як найбільше чужинців.

Ось, наприклад, вперщу чергу таке завдання щорічних великих виступів уже тепер можна поставити в Ню Йорку, Шикаго, Филаделфії, Дітройті, Клівленді, Бостоні, Рачестері та ще в деяких інших містах, де вже істнують гарні українські хори, а може й українські орхестри. Місцева молодь і старші, що братимуть участь у таких виступах кожного року, будуть мати перед собою якусь певну ціль своєї праці, а саме: прилюдний великий виступ, і до нього пильно готуватися. Що року можна зміняти програму виступу, перероблювати її й удосконалювати. Коли є певна ціль, тоді є й інтерес до роботи. А в міжчасі річних виступів наші діячі української культури можуть робити велику роботу, виступаючи в менших американських товариствах, школах і т. п., або уряджуючи свої виступи.

Колиб ми перевели таку плянову орґанізацію кождого року, підносячися зі щабля на щабель до дальшого удосконалення наших виступів, ми моглиб зчасом утворити традицію для української народньої культури, а такий виступ був би вже святом не лише для Українців, а взагалі святом любителів штуки та народньої художньої творчости. Всі такі виступи повинні бути переведені по певному пляну й за попередньою порадою відповідних чинників, бо одній людині, чи одній якійсь громаді, цілком природно не підсилу двигати на своїх плечах усю велику й складну роботу, яка є звязана з такими виступами й з працею, якої вони потрібують.

Добре робити річні великі свята з танцями, співами й музикою. Для цього можна програму виступів розкладати так, як кожна галузь цієї народньої штуки зароджувалася й розвивалася. Спершу зародився танок, за ним повстала пісня, а потім інструментальна музика й нарешті сполучення танку, пісні й музики в одне ціле. Отож перша частина моглаб бути присвяченою виключно танкам з індівідуальною музикою щодо характеру її й інструментів для кождого танку. Друга частина малаб виключно виступ хору без музики. Третя частина, коли є спеціяльна українська орхестра, що виконує відповідно кавалки української народної музики, моглаб виступати сама, й нарешті четверта частина виступу: комбінація танків, співів і музики, що найбільше підходить в обрядових звичаях. Можливі, звичайно, й інші комбінації, та тут не місце про них говорити. Головнеж, щоб для річних виступів на святі української штуки не розбивались українські національні мистецькі сили, а обєднувалися для спільного виступу. На тім виступі кожна галузь мистецтва повинна мати свою власну точку, а також одну спільно скомбіновану, як завершення й тріюмф української народньої штуки.

Коли громадянство українське широко відозветься й піддопре тих, що хочуть працювати на полі українського народнього мистецтва на означених тут засадах, то й відповідні люди до праці знайдуться. Правда, зпочатку буде не без труднощів і невдач, але уперта зорґанізована праця мусить зрештою всі перепони звалити й розчистити широкий шлях українській народній штуці, на який вона заслугує.

Український загал в Америці повинен зрозуміти, що в народньому мистецтві він має міцну зброю для боротьби зі своїми ворогами, а тому не сміє її занедбувати, тим більше, що на тутешнім ґрунті це найбільше доступна зброя для українських широких мас, щоб з нею виступати перед чужинцями. При солідній, пляновій і щирій праці Українці цією зброєю переможуть своїх противників і покажуть американському світові, що вони люди старої, великої й прекрасної культури, а з тим, що вони є народом, а не погноєм чужинців.

ПРОТОКОЛ

З РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ ГОЛОВНОГО УРЯДУ У. Н. СОЮЗА, яке відбулося на днях від 16. до 20. лютого 1931 р.

(Продовження).

(27)

Звіт головного радного о. Володимира Сподітакевича.

Мій звіт, яко гол. радного У. Н. Союза, відповідно до мого уряду, вправді меньше важний, бо більше декоративний, але за те має ту дуже добру прикмету, що дуже короткий, так, що не знудить шановних слухачів, ані не пошкодить касі У. Н. Союза, особливо тепер в часі фінансової депресії усіх бізнесових інституцій.

В моїй місцевости є два відділи У. Н. Союза, які складаються з самих добрих, чесних, льояльних і миролюбивих членів, котрі точно придержуються статутів У. Н. С., не роблять ніякої баламути і не потребують моєї інтервенції, яко гол. урядника. Будучи проте без роботи, я не міг зробити більше від звичайного пересічного члена У. Н. С., якому добро організації не є байдуже. Яко священик і тимсамим природний провідник народу, міг я лише у відповідних хвилях і місцях заохочувати незорганізований елемент в моїй парохії до приступлення в члени нашої найстаршої, української, національно-демократичної організації, якою є У. Н. С. Се робив я за ввесь час мого побуту в Америці не титулом урядника, але титулом Українця.

Тому, що останніми часами стала актуальною справа Сиротинця У. Н. С., я щиро заінтересувався тою справою і засягнув ріжних, на мою гадку, цінних інформацій, які можу подату до відома Вп. Панів у відповіднім часі, коли ся справа прийде на порядок дневний. На самім вступі я заявив, що мій звіт буде короткий, тому кінчу його заявою, що коли безробіття скінчиться, тоді буде й більше заціквлення У. Н. Союзом по громадах і тоді і я буду старатися приєднати більше членів і зробити все, що може причинитися до зросту всім нам дорогогс У. Н. Союза.

Звіт головної радної Марії Розуміло.

Світлі Збори!

За час від 1 січня до 31 грудня 1930 року я, яко головна радна У. Н. Союза, не мала нагоди займатися багато справами У. Н. Союза. Одначе тішуся, що я мала змогу відвідати Рідний Край, де я оглянула у Львові українські інституції, як Гостинницю, Маслосоюз, Музей і инші. При кождій нагоді я згадувала про У. Н. Союз.

За сей рік не припоручено мені з головної канцелярії ніяких важних справ до полагодження. Однак у моїм окрузі всі відділові урядники знають мене як бувшу містопредсідательку, а тепер головну радну У. Н. Союза і тому звертаються до мене з ріжними Союзовими справами. Я стараюся, скільки моїх сил, дати пораду як в користь членам, так і в користь У. Н. С. При кождій нагоді я стараюся приєднувати членів до У. Н. С., як жіночого пола так і мужеського, все і всюди стараюся про розвій нашої організації.

Місцеві відділи, які мають багато дуже бідних членів, котрі знаходяться в критичнім положенню, просили мене поспитати на отсім засіданню, чи Головний Уряд не міг би що помогти в тій справі.

(Далі буде).

ІНДІЯНСЬКА ОЧНА ХОРОБА.

Масова сліпота в Середущій Америці.

Свойого часу писала преса про те, що в Середущій Америці, головно в Мексику осліпло коло 20 тисяч людей. Довший час не було можна знайти пояснення для тої хороби, аж нарешті недавно знова появились в пресі вістки, що таки знайдено причину хороби. Вісточки про осліплення мас населення, головно індіянських племен, не нинішні. Вже давно розповідали люди про те, що в пралісах Америки живуть зовсім сліпі племена Індіян. Одні вважали це за звичайну собі байку, а місцеві мешканці вірили в те, що за якусь кару таку хоробу спустив на тих людей бог сонця. В 1916 р. приведено до одного доктора медицини в Гватемалі молоду дівчину, хору на очі. Ніхто він не міг порадити. При цьому він довідавсь, що на близьких плянтаціях кави є богато вже цілком сліпих робітників та що між ними находяться й білі люди. Мимо всіх заходів дівчина осліпла. Індіянські перекази показались правдивими. Зноваж в 1917 році приведено до тогож самого доктора молодого хлопця, що нагло почав сліпнути. За кілька днів він зовсім осліп. Його зачали лікарі точно оглядати і замітили на голові якісь маленькі гульки. Вони їх порозрізували і звідти витягнули дуже тоненьких хробачків, довгих 30 цм. Якеж було їх здивовання, коли за кілька днів хлопець знова прозрів.

Зараз взялись до ближчого дослідження справи, щоб могти ратувати нещасних людей від вічної тьми. Причиною очної хороби і масової сліпоти був згаданий хробачок. Хробачок цей виділяє з себе якісь течі, що помало впливають на зоровий нерв і зоровий центр, подразнюють його і доводять до осліплення. Думали зпочатку, що ця теч знищує зоровий нерв. Показалось однаоче, що ні, бо навіть такі люди, що вже кілька місяців не бачили світла, по операції прозріли. Лікарі мусіли оглядати ціле тіло і всюди порозрізувати маленькі гульки та повинищувати хробачків. Передовсім на голові, найближче зорового центру.

Зачались пошукування, звідки той хробачок дістається до людини. Підозрівали воду, але нічого не знайшли. Вважали на всяку нечистоту, на воші, блохи, блищиці і т. д.; ніде нічого не відкрили. Аж допера при заложенні одної нової плянтації кави зауважено, що на цю хоробу хворіють робітники, що працюють на плянтації на абочах гір у висоті від 600 до 1000 метрів. Ті, що працювали вище й нижче, були здорові. На тих височинах знайдено маленьку муху. Переконалися, що її вкушення розносить хробачків, спричинників сліпоти. Нині вже знають більше таких центрів, де панує ця муха. Кромі Гватемалі є ще вона в Мексику в двох провінціях.

Тепер вже мало люди сліпнуть, а це тому, що рано і перед вечером не працюють. Муха ця вилітає на жир ранком і вечером яких кілька годин перед заходом, а днем ховається в кущах. Безперечно, що причина хороби, як це повідомляють ріжні медичні журнали, не вияснена остаточно. Поза червачками замічено ще богато ріжних нових обявів з хоробою, які мусять бути вияснені.

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

САВТ БРУКЛИН, Н. Й. Бр. св. О. Николая, від. 293, повідомляє місцевих і позамісцевих своїх членів, щоби обовязково прибули на піврічний мітінг в суботу, 6 червня, в годині 8-ій ввечір, до галі парафіяльної. Не явившіся члени будуть карані після статута. Буде вибір комітету на пікнік. Будемо принимати нових членів без вступного. Довгуючі члени, коли не вирівнають своїх залеглостий на сім мітінгу, будуть суспендовані. — Теодор Вальорний, секр.

Шотляндець Мекдоф утратив у залізничій катастрофі приятеля. Після похорону, на який Мекдоф дав вінець, жінка питається чоловіка:

— А чи ти справді любив так дуже його?

— Дуже. Та я був би ще більше вдоволений, колиб він був згинув на морі, замісць у залізничій катастрофі.

— Ти гадаєш, що смерть на морі є лекша?

— То ні.

— А чому ж мав би вмирати на морі?!

— Бо тоді я не потребував був би купувати вінка.

У стріткарі.

— Чому ти все, як їдеш стріткарою, прижмурюєш очі? Чи ти такий змучений?

Пасажир (що сидить): Ні, та я не можу дивитися, як стільки жінок мусять стояти у возі.

ТАРЗАНОВІ ЗВІРЯТА.

(36)

Наступила дуже вперта й крівава боротьба між численними дикунами з одної сторони і Тарзаном та його „військом" з другої сторони. Уперто й відважно бився Тарзан та Муґамбі. Розярено билися малпи, а моґутній Акут своїми тяжкими ударами торощив черепи дикунів. Пантера, розлючена, опяніла від крови, кидалася на чорних людей і вмить перегризала горла своїм жертвам. Скоро було по всім. Частина чорних лежала мертвими, багато корчилося на землі від болю, а решта втікла в джунґлі.

Частину чорних захопили в полон Тарзан та Муґамбі. Тарзан обіцяв їм дарувати життя, коли вони дадуть йому інформації про Рокова. Роков та його білі люди більше перелякалися Тарзана й малп ніж чорні, а тому вони поспішили втекти з селища, залишаючи самих чорних битися. Їх лише бачили, як вони тікали на своїх човнах вгору по течії ріки. Куди вони прямували, ніхто не знав і ніхто з чорних не міг пояснити нічого Тарзанови. Довелося йому знову покластися на власний інстикт та мікування.

Тарзан, не залишаючися довго в селищі, вирушив у погоню за Роковим та його бандою. Довгі й тяжкі дні пробиралися джунґлями Тарзан, Муґамбі та його звірята. Нечисленні приятелі Тарзана, після тієї тяжкої бійки з чорними, ще більше змаліли. Разом з Акутом лишилося лише пять малп та пантера Шіта. Тарзан шукав не лише Рокова, а скорше тих трох, про котрих він чув, а саме: білого мужчину, білу жінку й білу дитинку, що теж тікали від Рокова, бо він переслідував їх.

Думка про те, що дитина та могла бути його сином, гнала вперед Тарзана без упину. Він був майже певний, що Роков далі женеться за тими втікачами. Однак є надія десь їх усіх здибати разом. Та годі було дістати якісь інформації, або попасти на слід утікачів. Тарзан питав кождого дикуна, якого тільки стрінув у джунґлях, але нічого не міг довідатися від переляканих чорних людей, що може перший раз у своїм життю побачити білу людину — Тарзана. Тарзан ґубився в здогадах, але не тратив надії.